

waard
orden.
syboom
niet der
yclopae-
dat hij
er in het
in de
en zijn
minuets
hte een
n stopt,
Theo-
is geen
van.
t levert
blodion-
die van
het ge-
gen ge-
t pro-
na zon-
drd ge-
die zich
an den
positie
et hart.
n deze
de te
aan de
toldoen,
hooren
nen ver-
aar men
o ook
deze of
ter, van
oelijk-
gekozen
beschik-
en punt
stuk-
elkaar
een niet
dieper
e sym-
wereld
men-
daarom
lingen,
ischers
it drukt
at hen,
ngen,
ij het
sprenken
concert
te be-
om in
en; of
et zin-
ng van
is er
erber-
in, oud
zin, en
n, diep-
te proe-
le deze
securig
loeden,
het op-
ellen.
r heeft
en met
genover
rogram
dan de
ja, dat
gelet
n mee-
erkt op
levens
en.
et men
ren is,
komt;
geen
ar zou
mede-
it den
n wor-
waar-
andoe-
dingen
n jubel
n door
ich tot
n, het-
is hart
oit aan
de uit-
en ten
weder-
in zijn
tonen-
en uit-
meer
erdoor
it hun
e ade-
groote,

vooral met de classieke componisten. Deze
toch zijn geïnspireerd; wat zeggen wij, dat
ze onder de machtige golvingen van het
menschelek hart, nu niet in persoonlijke,
maar in generalen zin, als bedolven worden,
onder duiken, en dan weer boven komen.
Van hen gaat dus in de tonenwereld
een ademen der siele uit, doch dat niet be-
perkt en persoonlijk is, maar tonenutit
geeft aan de geestelijke stroomingen, die in
een bepaald tijdperk, door het menschelek
hart en geheel de wereld van het mensche-
lijk leven gaan.

Ze vertolken die stroomingen niet, maar
ademen ze uit, tot hun adem stolt in hun
compositie, en uit die composities opge-
smolten, straks in uw hart indringen.

En daardoor nu juist wordt de clas-
sieke muziek, waar ze uiting geeft aan
een *verderfelijke* strooming in het mensche-
lijk hart, een der machtigste middelen, waar-
door „de geestelijke boosheden in de lucht“
op de keurigste talen van hun tijd in-
werken.

Bij Meijerbeer, in het revolutionaire tijd-
perk heeft een ieder dit gevoeld. Bij Wag-
ner glapte Litz dit, en uit den strijd, voor
en tegen hem gevoerd, blijkt genoeg de
antithese. Over Beethoven aarzelen velen
nog, omdat de reuzenverruiging van
zijn muzikalen geest nog uit de suiver-
der gewarwording opkwam.

Maar hoe men ook over meer dan één
van deze Maistro's oordeelen moge, ja ook
al stelt men architectonisch een schadelijk
compositist hooger, al alles neemt het feit
niet weg, dat ook in deze machtiger muzi-
kale composities een geest woont, en dat
die geest door en uit en onder deze com-
posities macht over het menschelek hart
erlangt.

Beproeft de geesten of ze uit God zijn,
want vele schadelijke geesten zijn uitgegaan
in de wereld, geldt ook, en helaas maar
al te zeer, van de wereld der tonen.

Ook al geven we dus toe, dat zulk een
uitvoering zulk een sterk effect op uw hart
niet van tens hooren kan erlangen, ook
niet van twee maal, toch vergeet men niet,
dat, wie in een diepe compositie muzi-
kaal inleven wil, niet rust er bij ze tien
en twintig maal hoorde, ze zelve bestudeert
en er zich inwerkt, en door een nacht als
van een Delila verlost, niet kan rusten,
eer hij zijn hart geheel onder de macht der
compositie gevangen heeft gegeven, een-
voudig wijl hij eerst als gevangen man volop
geniet

KUYPER.

WEGGEJAAGD.

Buitengemeen overkwikkelijk is het
treuspel dat deser dagen te Amsterdam
in de Oud-Gereformeerde kerk van Van
den Oever is afgespeeld.

Van den Oever had met zijn kerkeraad
den heer Ozinga als tweede predikant aan-
gesteld, en deze had alrege zijn invloed
doen strekken, om het volk dat in deze
kerk saamkomt, naar in normale Gerefor-
meerde paden te leiden.

Maar dit schijnt den hoogst excentrieke
Van den Oever niet naar den zin te zijn
gewest, en dit deed hem besluiten den heer
Ozinga onschadelijk te maken.

Een nietig geschil over de vraag, of het
raadsam was, den Heere Christus als onzen
Broeder toe te spreken, wierp de vonk in het
krui. Van den Oever besloot nu door
te zetten. De halve kerkraad ging met
hem, de andere helft met Ozinga mee. Het
kuddeke splitste zich. Van den Oever riep
de politie te hulp. En zoo werd Ozinga
buiten de kerkdeur gezet.

Daar komt er nu van, zoo men de eerste
beginzelen der Gereformeerde kerkregering
opzij zet, als kerkje op zichzelf gaat staan,
en dus geen meerdere vergaderingen van
zedelijke kracht heeft, om geschillen bij te
leggen, of c. q. recht te doen

In zulk een kerkje concentreert zich na-
tuurlijk alle officiële macht in één man. Zulk
een man weet het beheer van de bezittingen
der kerk wel zoo te regelen, dat hij altoos het
heft in handen houdt. En wel is er dan nog
een kerkeraad, maar als het er op aankomt
blijkt duidelijk, dat deze kerkeraad niet
het minste kerkelijk plichtbesef heeft, aan
handen en voeten gebonden ligt, en springt
zoodra het factum, in dit geval Van den
Oever, zijn wil door wil zetten, en niet
allen bereid zijn mee te volgen.

Het vlugschrift *Weggejaagd*, waarin de
heer Ozinga deze zaak mededeelt, en dat
hij den uitgever De Die verscheen, bied
dan ook alles behalve een verkwikkelijke
literatuur.

Haast schaamt men zich er over, dat dat
alles zoo kan toegaan, onder de valsche-
gheschen Gereformeerde vlag.

Toch heeft de lezing van dit vlugschrift
het goede effect, dat men van het onge-
oorloofde en onhoudbare van dit erger dan
independentistisch drijven, volkomen over-
tuigd wordt.

Ook de heer Ozinga zal nu van achteren
zelf wel gevoelen, dat betere bestudeering
van het Gereformeerde kerkrecht hem zou
weerdhouwen hebben, om ooit in zulk een
onhoudbaren kerkelijken toestand in te gaan,
en hem al dit leed zou bespaard hebben.

KUYPER.

Uit de Pers.

Het is niet zonder belang uit Ozinga's bro-
chure de bladzijden over te drukken, waar hij
mededeelt, hoe het in den dusgenaaften kerke-
raad van Van den Oever toegaat.

Weten dienstaagende op blz. 9-15:

deze sedert twee jaar) en ook mijn persoon. Dan
werden de collecten geteld, uitbetalingen gedaan ad-
ministratie gehouden over alles wat de gemeente aan-
gaat, enz. Van Oosteroom bediende het sedert 1881
met de grootste trouw en stipte eerlijkheid, wat door
alle daarbij betrokken personen erkend wordt. Op den
eersten Maandag in de maand begonnen wij daarmee
om zes ure, tevens de administratieve zaken onder
kerkeradsvergadering uit den weg te hebben. Dus
kwamen wij 7 November op het gewone uur (6 uur).
Er bevonden zich toen in de consistoriekamer: C van
Dooven en U. Freese. Een diaken die sedert Januari
in den kerkeraad zit. De laatste werd opengemaakt
en ook de bladzijde, waarvan Van Oosteroom, Abcouwer
en ik, ieder een verschillend sleutel dragen, maar de
laas en het archief waren — verdwenen. Waarheen?
dat konden wij slechts gissen. 1) Daarop begon de
vergadering. Het gebed voor den kerkeraad werd
gelezen, en daarna de door den kerkeraad geplaatste
advertentie, waarna huns allen en ook mij gevraagd
werd of wij het hiernaede eens waren. Op het uit-
gesproken „ja“ werd door v. d. Oever gezegd: ik
verklaar jellu vervallen van de Oud-Gereformeerde
gemeente en Ozinga van zijn ambt als predikant.
Ik moet nog opmerken, dat alle onderling, een diaken
en een oud-diaken aan mijne zijde stonden, en dat
v. d. Oever twee leden van de gemeente had mede-
genomen, die nog nimmer stitig in den kerkeraad
nadden en ik vroeg: Wat moeten die mannen hier?
Antwoord: Dat is de nieuwe kerkeraad. Dat is vol-
gens de Dordtsche Synode. De leer beoordeelde dit.
Ik vroeg verder: Moet gij dat de ontzage van mij
wenig is? Ja, zegt v. d. Oever, je bent rechtelijk en
juristisch ontzagen. 2) Toen ontspan zich een debat
dat ik niet kan mededeelen en ook voor het publiek
van geen belang is. Alleen de hoofdzak moet men
weten; die is: dat diaken Freese mij toevoegde: Gij
zijt een doode man. God heeft u nu nooit meer
minuten verzoentwoordig anders moet je oogen niet
duren opstaan. Gij mist elke kerkelijke taak, en
er zit er voort: hoe geroepen. Gij brengt met uw
leer het volk op een dwaalvoet en ieder oogenblik
in uw preken tast gij het volk (Gods?) aan. Lezer!
daar kon ik het mede doen. vindt gij het niet? Mijne
bemerking hierop was, dat ik mijn ontzagen niet
aan en predikant bleef bij de Oud-Gereformeerde
kerk.

Tien stude van den Oever, voor mij het te
laten, maar, zette hij een offer moet er vallen, dan
moet die schoenmaker (van Oosteroom) en de groen-
teboer (Abcouwer) er uit en dan doe ik het om Ozinga.
De twee genoemde mannen stonden op en zeiden:
Nu dan leggen wij voor ds. Ozinga onze posten
naar de Oever. Ik stond op en zette tegen de twee
Oever: Dan zal ik blijven bij uwe gezin? Die wijl
ik af. Ik heb geen kwaad gedaan en dus geen grane
noodig en ook zullen die twee mannen er niet uit
mer hun wil ik gaan of vallen. Van den Oever
trachtte toen twee onderlingen over te halen naar zine
zijde, dat hem niet gekrukte en zeide eindelijk: Nu, is
de Heere God, dan volgt gij mij, en is die Baal (God),
op mij wijzende, dan volg hem na! Eindelijk schree-
de de man, toch te gevoelen, dat het ook niet ging en
zeide toen voor zelf te retireeren. Daar kwam zijne
parijl echter tegen op. Toen zeide hij: Nu hokt het
Ozinga neemt zijn ontzagen niet aan, doch jellu
dan een voorstel. Ik zeide: Welnu, gij hebt wel
vijf en twintig maal voorgesteld om de kerk aan
de Oosteroom te hebben, en ik de kerk in de Vijnd
straat, laten wij dat doen. Nu was het antwoord:
geef dan maar zwart op wit. Den anderen daag ver-
gaderden wij maaken een stult, inhoudende de bepa-
lingen hoe de kerkeraad de kerk wilde aanvaarden;
dat werd Vrijdag 11 Nov. ingeleverd, en Maandag
14 November werd weder vergaderd om daarover te
besluiten. Toen werden vijf verzoekt het allen te
onderrekenen en was de afspraak: dan zou vóór 1
December de zaak maar aflopen, en de predikanten
blijven dus voortloppig geregeld gelijk zij waren.
Daarop kreeg ik 16 November het volgende
briefje: 5)

16 Nov 92

DS M OZINGA

Wil U Oosteroom en Abcouwer vragen om zondag-
morgen a. k. niet de kerk dienst waartemheen in de
Vijndstraat maar wel aan de Overtoom.

Om onangenaamheden voor te komen, waar 1.1
zondag avond een begin vertoonen, komen ze na
gewaarschuwd techt. Dan zal ik hun den dienst weigeren
met of zonder kracht. U d

A v d OEVER

Daar verschijnt het *Predikantenbulletin* voor Zondag
20 November en daar lees ik (ik gaf altijd de heuten
op) dat voor den predikant op Dinsdagavond 18
geschrapt ben, en v. d. Oever in mijn plaats zal
optreden. Na onderricht bleek mij dat v. d. Oever dit
eigenzinnig had gedaan. Met het volk niet ging en
raad konde ik dat 20 November af. Daar kwam ik
5 avonds in de Vijndstraat en hoorde dat v. d. Oever,
die inmiddels had afgecondigd, dat Ozinga's avonds
voor het laatst zou preken. Dinsdagavonds mijne
catechisten zou waarnemen, omdat ik de jeugd niet
goed onderwees, want ik leerde uit Doedels. 4) Dat
v. d. Oever niet naar ik den kansel beoogt. Ik
dierde den H. Doop en preste over Zondag 9. Er
overeen gekomen de drie diakenen van v. d.
Oever. Dat dit niet zuiver was, begreep ik, maar wat
het besluiten moest, begreep ik niet. Later kwam ik
alles te weten, ook dat v. d. Oever's morgens verslag
had gedaan waarom hij de kas zelf in bewaring had
genomen enz. tevens dat hij voor mijne beuten op
Zondag 27 November altemand had afgecondigd, dat
hij besteld had, zoodat ik van ten welk ik ging
naar huis en vond toen Maandagochtend 21 November,
7 uur, in mijn briefbus het volgende stuk:

NIEUWAMSTEL EN AMSTERDAM,
den 17 Novb: 1892.

Aan den heer M. Ozinga.

Mijnheer!

De kerkeraad der Oud-gereformeerde gemeente te
Amsterdam en Nieuw-Amstel, maakt U met deze
bekend:

Uwe onwettige prediking niet naar de duidelijke lei-
van Gods Woord Gal: 3 v. 9 en 10; Filip 1 v. 16a
1 Tim 6 v. 3 en 4 moeten wij naar Gods woord
handelen Thms 3 v. 10.

Gij zijt meermalen vermaand in het bijzonder en in
de kerkeraad volgens Mat. 18 doch gij hebt U open-
lijk in uw recht gesteld in de Courant „Herout“ 770.
Gij hebt bekendt uwer dwaling gedaan in het
openbaar Herout 772, dit hebt gij uwer weersproken
door in te stemmen met een valsche geplaatst schrift,
door de afgevalen kerkeraadsleden in de Herout 774,
alzo in de wereld ergernis gegeven, en God en de
gemeente in bedruid en ontzagen.

Waarvoor ont doet is 1 Cor. 5 v. 7a bij het de 3
formulieren van eenbld sedert langen tijd geschonden
en verbroken als geen *sin* maar twee gemeenten ge-
maakt tegen Gods woord 1 Cor. 1 v. 10. Filip 2
v. 2 en om uwe afwijking duidelijke te doen niko-
men, dat gij uw eigen vonnis heeft getekend om de
kerk te luven tot schuld der kerk en schending der
Gemeente.

Alzo nu valsche predikant één die de wereld ergernis
geeft in de Courant en een Scheinmaker, waardoor
wij U den dienst opzeggen, de predikant der Oud-
Gereformeerde Gemeente ontzeggen en verbieden U
in naam van den drie eenigen God de bediening der
Sacramenten.

Da is bekend gemaakt op de prekestool Art 80 v. 81,
der Dordtsche Synode 1683-17.

De kerkeraad voornemend.

A v d OEVER

C. VAN DOOVEN,

U. FREESE,

J. STRAN

Deze afzetting? Is letterlijk overgenomen. Van
de daarin genoemde medelijdende vermaningen heb
ik en de mede onderteekenaars van dit stuk er nooit
eens vernomen. Tevens merke de leer op, dat er
besloten was dat mijn zaak zou aflopen met het
plaatzen van mijne advertentie. V. d. Oever sloeg hij
verloft hij, dat de kerkeraad door zene tegen ad-
vertentie, omdat hij dien laster voor zijne rekening niet
wilde nemen, zichzelf van de kerk heeft afge-
schieden.

1) Het spreekt van zelf, dat wij hier niet aan oo-
eeflijke bedoelingen denken, maar toch wist ik toen
reeds dat v. d. Oever wilde waar maken, wat hij
gezegd had: „Ik zult er uit, al zal 't mij dodeliken
kosten.“

2) Deze keurige combinatie is natuurlijk niet voor
mijne rekening.

3) Letterlijk overgenomen.
4) Ik gebruik op catechistie voor kinderen beoeden
16 jaar Dordtsche Bijbelsche geschiedenis, boven de 16 jaar
het bekende Hellenboek.

Zoo ziet men waartoe zulk gezelschapshou-
den onder den naam van Kerk leidt.
Het is niets dan het meest naakte Inde-
pendentisme.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verhoging uit het Kerkblad van 9 Decr.

Vergadering van de Classe Gorin-
chem gehouden den 3den Nov.
1892 te Gorinchem.

Namens de roepende kerk opent Ds. K. van
Goor de vergadering.

Tot praeses voor deze vergadering wordt
benoemd Ds. Van Goor tot vice-praes Ds.
Engelberts tot scriba Ds. Sluiter.

Naar aanleiding van de acta der vorige ver-
gadering deelt de praeses mede:

a. dat de Classe Dordrecht haar voorstel
omrent de kerken van Giessen Oud- en Nieuw-
kerk, Ootoland en Molensgraaf heeft inge-
trokken;

b. dat 't verzoek van de kerk te Vuren niet
is aangenomen door de Provinciale Synode van
Gelderland;

c. dat 't advies door de kerk van Gorin-
chem B de vorige maal ingewonnen ten goede
geleed heeft.

En bericht over ineenstemming van de ker-
ken te Gorinchem wordt met blijdschap ont-
vangen en goedgekeurd.

Na het afdoen van eenige huizaken, en het
regelen van comulentschappen en vacatur-
diensten, worden de broeders Ds. Van Goor
en onderling W. Scherpenseel belast met de
samenstelling van een Visitatie-reglement het-
welk aan het oordeel van de volgende verga-
dering zal worden onderworpen.

De kerk van Leerdam zal de volgende ver-
gadering samenroepen — die gehouden zal wor-
den den 2den Februari 1893 D. V.

De vergadering wordt door den praeses met
dankzegging gesloten.

Verslag van de Classis Tholen, ge-
houden den 3 Nov. 1892.

Alle kerken der Classis waren vertegenwoor-
digd, sommige door een Diaken, aan wie ook
nu een keurstem werd verleend.

Eene Acte van ineenstemming der kerken A
en B te Bergen op Zoom werd voorgelezen en
goedgekeurd. De goede verstandhouding aldaar
werd met blijdschap vernomen.

Verslag werd gedaan van de Prov. Synode
Bergen op Zoom werd weder aangewezen
als roepende kerk voor de volgende ver-
gadering.

Op gewone wijze werd de vergadering ge-
opend en gesloten.

Kort Verslag van de vergadering
der Classis Middelburg 8 Novem-
ber 1892 te Middelburg.

Door Ds. De Jager is de vergadering geopend.
In het moderamen zijn gekozen, tot praeses
Ds. v. d. Hoorn, tot scriba Ds. De Wolf, tot
assessoren Ds. De Jager en Ds. Gommer.

De korte predicatie te houden door Ds. v. d.
Velden, kan wegens de vele werkzaamheden der
vergadering niet gehouden worden. In de
eerste plaats worden een drietal ingekom-
men sukken met klachten uit een drietal kerken
behandeld.

Na de behandeling van een aantal rapporten,
komen verschillende voorstellen aan de orde.

Aan de Geref. kerk van Grijskerke wordt
de voorloopige goedkeuring der Classe ge-
geven op de aldaar tot stand gekomen sa-
menstelling der beide kerken.

Op de vraag van Serooskerke (A): of kin-
deren van ouders, die geen van beiden tot
eene Geref. kerk behooren door ons mogen
gedoopt worden, bestaat geen groot verschil in
den boezem der vergadering.

Ds. Oosten zal namens de vergadering op
dit punt het advies inwinnen van een der
hoogleraren aan de Theol. School en even
zoo van een der hoogleraren aan de Vrije
Universiteit.

Op de vraag van diezelfde kerk: kan het
bezaar opleveren, als men de H. Doop to-
diënt vóór den Dienst des Woords antwoordt
de vergadering, dat het aan het oordeel van
elke kerk wordt overgelaten, of er vóór of na
den Dienst des Woords zal worden gedoopt.

Op de vraag van diezelfde kerk, of er niet
geleit moet worden op zuivere uitgaven van
onze formulieren, waarin bijv. in de laatste
vraag van het Doopformulier niet gevraagd
wordt: „of gij niet belooft en u voornemt“
maar „of gij niet belooft en voor u neemt“
antwoordt de vergadering met de kerken op
te tekken om te zorgen voor zuivere uitgaven
der formulieren.

De regeling van het onderzoek volgens
art VIII zal op voorstel van Middelburg (C),
op de Provinciale Synode worden gebracht.

Op eene vraag van Middelburg (A): is eene
kerk verplicht eene attestatie aan te nemen
van iemand, die des Zondags werkzaam is?
antwoordt de Classe: krachtens het kerkver-
bond der Gereformeerde kerken behoort een
ieder, die met attestatie uit eene andere Geref.
kerk, die met ons in kerkverband leeft, inkom-
te, toegelaten te worden tot de kerk bij welke
hij zich aansluit. Schendt hij den zabbat,
dan moet hij daarna kerkelijk behandeld wor-
den, teneinde hem tot bekering te brengen.

De kerk van Veere zal de kerken voor de
volgende vergadering saamroepen.

De voorzitter spreekt namens de vergadering
aan Ds. Wolf hartelijke woorden toe, met het
oog op diens aanstaand vertrek uit deze Classe.

Kort verslag van de Class. verg. te
Heerenveen 30 Nov. '92.

Ds. Westerhuis opent de verg. met gebed,
en geeft het presidium over aan Ds. Brouwer.

Bovendien zit ter verg. een drietal Depu-
taten Syn. Prov. ter assistentie bij het perem-
ptor onderzoek van Candid. Koppe, beroepen
predt. te Idskenuizen.

Het examen in de gestelde vakken loopt
bevredigend af en met algemeene stemmen
wordt genoemde broeder tot de H. Bediening
toegelaten.

Twee van de vier kerkvisitatoren doen ver-
slag. Hetzelfde doen de Deputaten voor den
arbeid in den Z. O. en W. hock van Fries-
land, zoo dringend noodig en niet ongezeegd.

De classis vernemt ook tot hare blijdschap,
dat ook te Lemmer de kerken A en B zijn
ineengesmolten en hecht hieraan hare goed-
keuring.

De vergadering wordt gesloten met dank-
zegging door Ds. Dijkstra.

Buitenland.

Frankrijk De kardinaal Lavigier.

De Franse Roomsche geestelijkheid leed
een groot verlies door het afsterven van de
kardinaal Lavigier. Hij was vooral in de
laatste jaren een van de meest gevierde man-
nen die de Roomsche kerk bezit. Vooral
maakte hij zich bekend door zijn strijd tegen
de slavernij, gelijk die nog in de binnenlanden
van Afrika gevonden wordt.

Lavigier was uit nederigen stand geboren;
als geestelijke der Roomsche kerk doorliep hij
alle rangen, totdat hij in 1867 tot aartsbisschop
van Algérie benoemd werd. Door velen werd
hem van dien tijd af den titel van „apostel
der menschelijkheid“ gegeven. Voortdurend
ging zijn protest uit tegen den slavenhandel,
die nog altijd in Afrika gedreven wordt; hij
voormaalde dreef de Brusselse conferentie
door, waarbij vertegenwoordigers van geheel
Europa den schandelijken handel in menschen-
vleesch in Afrika veroordeelden. Niet alleen
stond hij met woorden de zaak der arme
negers voor, maar een groot deel van zijne
matige inkomsten besteedde hij, om zijne zwarte
medebroeders te hulp te komen.

De Franse liberalistische bladen hebben
ook woorden van lof voor den man, die de
eerste was onder de Franse Roomsche gees-
telijken, om zich te buigen voor de repu-
beliek. Bij zekere gelegenheid, na den val van
Boulanger, hield de kardinaal een toast op de
Franse republiek, terwijl hij een muziekcorps
de bekende Marseillaise deed uitvoeren. De
Franse liberalisten, die tegenwoordig aan de
regering zijn, verheerlijken Lavigier als een
wijs raadgever van Leo XIII. Maar aan de
andere zijde weet men ook te zeggen, dat de
Algerijische kardinaal wel ten slotte op 84-
jarige leeftijd zich verzoend heeft met de repu-
beliek, maar dat hij te voren den graaf van
Chambord aanzette om de republiek omver te
werpen en zichzelf de kroon op het hoofd te
zetten.

Zeker is het dat de verzoende houding die
de Franse geestelijkheid tegenover de repu-
beliek heeft aangenomen, de Roomsche kerk
in Frankrijk niet in eene betere conditie
heeft gebracht. Immers konden sommige lei-
ders der Roomschen zich niet in de zwelking
naar de republikeinse instellingen vinden,
zoodat er verdeeldheid in het Ultramonta-
sche leger ontstaan is. Van die verdeeldheid
weten de leiders in Frankrijk goed gebruik te
maken, zoodat men tegen de Roomsche kerk
sich nog vijandiger betooft, dan te voren ooit
het geval is geweest. Wanneer de Roomsche
kerk de menschenkennis bezat, die haar ge-
woonlijk wordt toegeschreven, dan had zij dit
moeten voorzien. Wat dan de Paus bewoog
om het sein van onderwerping aan de repu-
beliek te geven? Het ideaal van Leo XIII is
nooit steeds altijd dat van Pius IX, de herstel-
ling van de wereldlijke macht van den Paus.
Omdat de Italiaansche regering, door Bis-
marck's en Crispi's beleid, met Duitschland
Oostenrijk samengaat, zoekt de Paus steun bij
Frankrijk, tegen hetwelk het drievoudig ver-
bond gericht is. Doch sedert Bismarck's af-
treden is de zaak veranderd. De Franse
regering zoekt weder banden van vriendschap
met Italië aan te knooien, en vindt daarbij
steun bij niemand minder dan bij Crispi,
die zich onlangs te Palermo zeer ten gunste van
Frankrijk uitliet. Crispi is wel niet aan de
regering, maar zoekt toch weder aan het roer
van zaken te komen.

Bekend is het dat Lavigier het denkbeeld
van „gewapend missie“ voorstond, tegen het
woord Gods: „niet door kracht, niet door ge-
weld, maar door Mijnen Geest zal het geschie-
den.“ Wel moet gezegd dat de overledene niet
door middel van geweld van wapenen de Room-
sche leer aan de arme negers wilde opdringen;
neen door zijn broederschap van de „Sahara“
wilde hij de gruwelijke mishandeling zijner na-
tuurgenoeten, desdoods met geweld, te keer
gaan om te gelijk ook aan die ellendigen te
brengen, wat hij voor het Evangelie hield. Een
der warmste voorstanders van zijn denkbeeld,
de kapitein Jacques, is bij zijne pogingen om
de voor de Roomsche kerk en de beschaving
in het zwarte werelddeel met geweld van wa-
penen te strijden, omgekomen.

Grootte toebereidselen zijn gemaakt om de
overledene kardinaal te Carthago met praal en
pracht ter aarde te bestellen. Lang voor zijn
dood had men de grafmonden voor hem gereed
gemaakt.

Het kan niet ontkend worden dat Lavigier
sich heeft doen kennen als een man, die met
woord en daad streed voor ongelukkigen die
atrafeloos vertrappt werden en nog worden.

Duitschland. Strijd tegen Harnack.

Het kan haast niet anders, dat de zaak van
Harnack nog steeds de harten en ook de pen-
nen in beweging houdt. Het is dan ook geen
geringe zaak dat het blijkt dat in de persoon
van prof. Harnack de school van Riischleeds
zoover op den weg der ontkenning gekomen
is, dat driestweg gezeegd wordt, wij kunnen een
deel van de geloofsbelijdenis der XII artikelen
niet meer beaamen. Een Duitsch kerkelijk blad
schrijft: „Moet het ons niet pijnlijken aandoen
en angst aanjagen, dat een deel onzer broeders,
die met ons op hetzelfde geloof gedoopt zijn
en belijdenis des geloofs afgeeden, welke ten
deele een openbaar leeraamt op zich ge-
noemen hebben, met de verplichting om de
jeugd volgens de Evangelische belijdenis en
den inhoud der Heilige Schriften des ouden
en nieuwen verbonds, te onderwijzen, die
zeggen dat zij belijden dat Jezus Christus
onze Heer en Heiland in leven en sterven is,
— plotseling verklaart dat het eene voor de
wetenschap uitgemaakte zaak is, dat het
oudste West-Europesche symbool den inhoud
van het oorspronkelijke belijdenis van de kerk
niet wedergeeft, en daarom den naam van
herkenningssteekken der Christenen onder elkan-
der niet verdient, dat in het bijzonder de
uitspraak over de ontvangenis en geboorte
Christi niet tot het apostolisch Evangelie be-
hoort en dat daarom elk historisch ontwikkeld
geloovige daaraan aanstoet moet nemen?“

Dat zijn geen uitingen van het ongelooft,
dat het Evangelie en zijne eischen ten allen
tijde tot eene dwaasheid geweest is; ook niet
uitingen van eene nieuwe godsdienstige erva-
ring of van eene originele intuïtie, die onder
den invloed van het Evangelie geboren, zich
gerust tot het voor godsdienstige indrukken
vatbare hart wenden kan, met de noodiging
te hooren om dan iets dergelijks te aan-
schouwen en te beleven.

In beide gevallen had de Evangelische Chris-
tenheid geen reden om zich bezorgd te maken,
en evenmin behoofden zij zich bezwaard te
gevoelen, wanneer bedoelde uitdrukkingen,
uitspreken waren van de aan de Schrift gebou-

den conscientie en het resultaat van eene on-
wedersprekelijke uitspraak van de opperste
oorkonde van ons geloof. Want verheugt zij
zich in haar geloofsbelijdenis als met de Hei-
lige Schrift overeenkomende, zoo kan zij zich
niet aan den eisch onttrekken, de formulering
der belijdenis naar de Heilige Schrift te bete-
ren. Wij hooren echter veel meer waar de eene
historische critiek, die haar onderzoek afge-
loten heeft en van hare resultaten zoo zeker is,
dat zij de haar wedersprekende getuigenissen
der Schrift als ongelooftwaardig ter zijde stelt
en door mededeeling van hare uitkomsten,
datgene aan den geloovige zoekt aanstootelijk
te maken, wat hem buiten die critiek nooit tot
een aanstoet geweest is.“

Ook wijst het blad er op, dat Harnack zeer
inconsequent is, door te leeren dat het zijn
doel niet is om het apostolisch symbool af-